

LUMINAREI.

Gazeta Beserecésca, Politica, e literaria.

Cu prè Gratiosa invoientia.

Miercuri

Nr. LX.

18 Fevruariu. 1848

VIENA, 1:13 fevr. Gazet'a Vienese publica in partea oficiale un tractatu inchiatu intre M. Sa C. R. Apostolica de o parte, de alta intre Inalti'a Sa R. Dommulu A. Duce si Principe de Modena, cu datu 24 dec. 1847, standu dein VI articli. Art. I. La tote templarile, candu staturile italice a le M. Sale Cesaree si ale In. S. principali aru fi espuse navaliriloru dein afora, Inaltele parti contragatorie se indetorescu a sea-jutori impromutatu cu tote midilocele potentiose in data catu un'a de intr'insele va provocá precealalta. II. Intru urmarea acestor'a, staturile In. Sale principali intrandu in linia de aparare a provinciiloru italice a M. Sale, In. Sa concede M. Sale dreptulu de a tramete trupe imperatesci in tîenutulu modeneanu spre a cuprende fortaliti-ale de acolo, de cate ori ar' cere interesulu comune spre impromutat'a aparare seau prevederea militaria. III. De cumva in staturile In. Sale se aru nasce impregiurari ce aru insufiá ceva ingrigiare cum ca pacea si bînululu ordu ar'u poté se se turbure, au asemene misicari se aru radechá chiaru la o rescola intr'adeveru, spre a careia asiediare midilocele guberniului modenescu nu aru fi de ajunsu, M. Sa C. R. se indetoresce numai de catu dupa facund'a provocare a dá tota man'a de ajutoriu spre conserbarea au restatorirea pazei si ordului legiuitu. IV Inalti'a Sa principale se indetoresce, fora mainainte invoirea M. Sale, a nu inchiá cu neci un'a alta potere orice tractatu militarescu. V. Prein o impreuna intielegere numai de catu se va regulá totu, ce se tie ne de spesele intretienerei trupeloru uneia parti, catu ce voru incepe a operá pre tîenutulu celealalte. VI. Acestu tractatu are de ase ratificá, si ratificarea a se sciambá intre parti intre patru-spra-diece dile, au mai curundu de se va poté. Datu Viena, ca mai susu. Subtuscrisi, Principele de Metternich m. pr., Com. Theod. de Volo m. pr. — Altu tractatu asemenea se incheiá si cu In. Sa R. Infantele, Ducele de Parma.

In catu prentu politic'a Austriei catra Italia, jurnalulu Times de curundu se dechiará intru un tonu prè injuriosu; ci sentiulu celu bunu anglescu nu lipsi numai de catu a mustrá nedomirerea si ne dreptatea jurnalului. Noi aducemu aici pre scurtu ce semtu alte jurnale anglesci intr'acestu punctu. M. Post dice: „Noi nu potemu consenti cu acci publicisti, carii de si nu se tie nu de scola revolutionaria in negotiale nostre dein la-intru, se semtu chiamati intru o limba trantitoria a condemná politic'a de acum a Austriei catra Italia. In locu de a nise paré tiranica acea politica, noi o credemu un'a dein cele mai benevoitorie dein cate se potemu urmá intru impregiurari de acum. Noi apelamu fora sfiála le sperienti'a si sa-

netos'a judecata a fia -cui care a visitatu Italia, au nu intre cu provinciile de subtu sceptrulu austriacu pre cele lalte parti ale Italiei in ori ce se tie ne de securitate si cuventi'a vietiei, si impiedeca plecarea catra selbatecia si cersitura asi decurre totu cursulu reului fisicu si morale? In fapta in Italia mai nu este vre o securitate a persoanei si a proprietatei, care se nuaterne midilocitu au nemidilocitu dela poterea si preveghiarea guberniului austriacu. De aci chiara neprecepere e, in acestu momentu a descrie energic'a resolutiune a Austriei de tiranicu si brutale esercitiu a unei voie de fieru (aste erau spresiunile lui Times). Un atare cuventu nu pote se purceda de catu dein nesocotenti'a patemei, au dein chiara stupiditate, si necunoscare a cercustariloru pre carele e intemeiatu guberniulu austriacu si catra carele e indreptatu. Alt'a e a dice, cá s'ar' poté intraduce in Italia o aministratiune mai lena si mai omogenia carecteriului italescu, si cu totulu alt'a a apará, cá o asemene incercare spre astu scopu ar' fi intiepleta, au ar' inaintá fericirea poporului italicu. Mergeti in Italia, si veti aflá, ca unde domnesce Austria, acolo e ingrigire si ordu bunu, si in preste totu bunastare materiale; mergeti apoi, unde elementulu italicu mai liberu se intorece, si-lu veti aflá manifestatu in nepasare de tote“ etc.

Viena, 4 fevr. st. n. Maiestatea Sa c. r. apostolica preino scrisoria de mana pre Sigismundu Szacsvai de Léczfalva Secretariu la Guberniulu r. de Transilv. aplecandulu la Cancelari'a de Curte transilvana, se indurá gratiosu a l'investi cu titlu si rangu de Consiliariu guberniale.

Viena, 5 fevr. M-Sa c. r. ap, pre Carolu Gebbel Secretariu guberniale si presidiale in urmarea alegerei SS-loru tieriei gratiosu se indurá alu denumi de Consiliariu la Guberniulu r. transilvanu.

Vien'a, 9 fevr. M. S. c. r. ap. pre Comitelle Franciscu Toldalagi de Nagyeresse V. Judele dein Scaunulu Murasiului—in urm'a alegerei cu o majoritate devoturi prè insemnata si intemplata cu unanimitate rara se indurá gratiosu alu denumi de Jude primariu al aceluasi Scaunu.

Viena, 5:17 fevr. Aceasi Gazeta publica acum in partea oficiale scirea despre denumirea Prè S. Sale Archimandritulu de Kovila si Generariu-Vicariu al Episcopiei gr. n. in Transilvania D. Andrei Schaguna de Episcopu gr. n. u. aicia. Prè In. Resolutiune e dein 5 fevr. a. c. dupa st. n.

Viena. Temele Academiei C. a scienteloru cu pretiulu si terminulu lor, publicate in sied. solene dein 2 fevr. a. c.

I. Istorice; a) O luminaie critica a caderei im-

peratiei romano-germanice dela a. 1245, in carele la 17 iul. imperatul Fredericu II in conciliulu dela Lugdun soleniter fu depus, pan' la a. 1273, candu in 29 sept. se alese imperatul Rudolflu I. Dein avutele, de curundu deschisele fontane este de a se descrie cu deameruntulu a acestu tempu de imparechiari politice, de nepotentia, si debiletate a reginei imperatiei, de violari a drepturi si fapte dupa placu a singurateciloru membri a imperatiei, precum si decadentia autoritatiei si insemnetatei catra in a fora trebue se se ie la socotela. Acesta tema cuprendiatoria va se se impartia, si mai antaiu e de a respunde dein cautarea catra Germania. Pretiulu prentu cea mai buna deintr'aste lucrari critice, carele pan' la capetulu lui dec. a. 1849 trebue a se tramite la Ces. Academia a scientieloru, e de un'a mia fior. in m. c.; elu se va ajudeca in 30 maiu 1850, de sene intielegunduse, ca tem'a de nu se va resolbe, de nou se va escrie.

B) O luminare critica a decadentiei romane-germanice dela 1245 pan' la 1273 dein cautarea catra Italia. Pretiulu prentu cea mai buna (preste totu demna de pretiu) Disertatiune, ce pan' la capetulu lui dec. 1850 e de a se tramite, e 1000 fl. c. m., si se va ajudeca in 30 mai 1851.

C) O luminare critica a relatiunei Boemiei, Moraviei, Silesiei, si Poloniei catra imperatu si imperiu in seclulu XIII (pan' la 1273), cu cautari critice la tempulu mai deinainte, dela Carolu celu Mare; mai alesu e pre deameruntulu a se esplica starea regelui Ottocar II (dela 1253 pan' la 1273). Pretiulu, 1000 fl. c. m. se va ajudeca in 30 maiu 1852 dupa aretarea mai deinsusu, er' disertatiunile concuretorie sunt de a se tramite pan' la capetulu a. 1851.

D) O luminare critica a relatiunei politice si juridice a Austriei, Stiriei, Carinthiei, Carnioliei, Istriei catra imperatu si imperiu in restempulu dela imperatul Carolu-Mare pan' la alegerea imperatului Rudolflu I, cu necurmata luare a mente la relatiunea Ungariei catra imperiulu germanicu. Terminulu tramiterei disertatiuniloru la Ces. Academia e capetulu lui dec. 1852, er' pretiulu, 1000 fl. c. m., se va ajudeca in in 30 maiu 1853.

E) Cea dein urma si mai momentosa tema a acestui ciclu, e istoria Imperatului Rudolflu I, carea adeveratu se potesce a ave un temciut invetiatu, ci a careia propunere trebue se fia respundiatoria intru tote si nobile. Lasandu la o parte totu aparatulu criticu, carele de va afla cu cuvenentia, Academia separatu-lu va publica, istoria acesta, intru un tomu ca de 30 cole, are se fia o carte nu prentu invetiati, caror'a inse inca are ale face destulu, ci prentu toti cei culti. Pretiulu prentu acestu opu istoricu e 2000 fl. c. m., ce se va ajudeca in 30 maiu 1855, er' manuscrutul e de a se tramite la Academia pan' la capetulu lui dec. 1854.

In catu prentu cele dein urma trei teme Academia-si reserbaza, a a mena terminii tramiterei disertatiuniloru si ajudecarii pretiuriloru, de cum va dein cautarea descoperirii a noue fontane au dein alte cause ar' socoti a fi cu cuvenentia; care amenare la tempulu seu se va si publica.

POSITIONU, 9 fevr. st. n. In diu'a cesta SS. si OO. catu e prentu rescriptulu r. sositu incausa Administratoriloru comitatuali, tienura consueturi cu usi incuiate. Foile de Ungaria de o data memoraza si aceea, cum ca in Siedentia cerc. dein 8 fevr. candu L. Kossuth cuventu mai cu

fierbentia asupra lucrarei guberniului, togma dein loculu facie cu elu se audi sunetu de detunare, carele in data descepta profund'a tacere. O parte a publicului interitatu numai de catu incepu a striga „pistolu“, multi sarira susu, si depre faciele loru deradia fulgerulu maniei. Preste pucinu insusi Kossuth suridiendu si de diumetate glumindu impacu pre toti dicundu: „Acum nu vienu in tempuri de acele, candu se amenitiara cu spata piepturile barbatiloru tribunei, si legislatoriulu neci atunci n'ar' ave se se sparie, candu ar' detuna chiaru tunu in deretriu“. Si dupa aceea si-continua cuventarea pasiunata. Pistolulu inse n'a fostu alt ceva de catu o dulcetia detunatoria (bon bon) de moda, care detuna in bozuanariulu unui magnate june voitoriu asi stinge setea.—In 11 fevr. se tienu Siedentia cerc. candu se si ceti proiectulu de adresa statotoritu in conferentie de doue dile asupra sistemei Administratoriloru comitatuali. Er' in Siedentia cerc. dein 12 fevr., intre protestarile unoru deputati, cu maioritate de 31 voturi se accepta atensulu proiectu de adresa, in care pre scurtu se coprende, cum ca: Cu catu angorea desceptata prein sistem'a Administratoriloru asiediati cu preterirea legislatiunei e mai ne impacatoria, cu atatu SS. si OO. intielesera cu mai profubda gratitudine dein gr. r. rescriptu al M. Sale, cum ca plecatu de anima parentesca voi'a regia-i este a conserba constitutiunea comitatuale si pre tutendeni in a sa stare legale demnitatea Comitiloru supremi. Deci SS. redimanduse in asta determinare a M. Sale de asta data preterescubucurosi descalcirea specialitatiloru dein care se nascu angorea pre carea M. Sa parentesce va se o sterga. Inse SS. cu cea mai sincera incredentiare asiediata in santi'a cuventului regiu spereza, cumca dupa asta voientia regia va se urmeze efaptuire practce respundiatoria etc. De la inceputulu domnirii cu marire a M. Sale erau convencuti, cumca cea mai mare garantiata a sustienerei constitutiunei comitatuale o afla in relegiositatea M. Sale aretata spre pazirea legiloru. Si petrinsi de asta convictiune, cu fedeleitate drepta se roga de M. Sa, ca dreptele cereri de mai susu in sensulu art. 13 a. 1790 se le efaptuesca, si catu e prentu aceste catu mai curundu se se indure a impacu pre SS. Asta cu nefranta confidentia asceptandu, prentu mai nou'a garantiare gr. r. euatatu mai vertosu socotescu a descoperi multiemita grata, pre catu cu mai mare bucuria intielesera dein r. rescriptu al M. Sale: cumca in fortunat'a deslegare a temeloru seriose a legislatiunei presenti M. Sa nu afla numai temciulu fericirii venitorie prentu tiera, ci si implenirea dorentiei vie prentu parentesc'a si anima; spre ce dein tote poterile a pote colucra SS. de cea mai santa chiamare sio cunoscu. Mai incolo adres'a se inchiaie cu aceste: Incredentiarea si amorea natiuniloru etari'a tronuriloru.—Incredentiarea si amorea regiloru e glori'a natiuniloru.—Contopirea voientiei natiuniloru si regiloru e potenti'a tieriloru. R. Rescriptu al Maiestatei Tale e indreptata spre resfirarea unui noru, si sierbesce de pemnu, cumca intrebatiunile tempului detramandare ne suferitorie se voru deslega in dereptiune constitutiunale, si totu de a una calda amore omagiale a natiunei si-va castigá celu mai dulce premiu, candu M. Ta va fi convencuta, cum ca credentios'a Ungaria precum pan' aci asi si in venitoriu neci odata n'a incetatu se fia radimu neclatitu si vertosu al tronului M. Tale. Ast'forma se va intempla, cumca voientia

regia și dorentiele națiunii îmbraciosinduse, ție-
ră va se fia libera și tare, ér' domnirea M. Tale
glorioasă și potente. Cari în cele lalte etc.

Totu în diu'a cеста după amiadi la 1 ora
improvisându-se Siedentia dietale, proiectulu a-
dresei de mai susu trecut și aici. Apoi se ceti pro-
iectulu de adresa în obiectulu Partiloru, și au-
tenticându-se împreună cu a două anuciare către
Magnati despre portarea comună a greutăților, se
acceptă.

În Siedentiele cerculari dein 2:14—15 febr.
continuându-se mereu pertractarea legi proiectate
prentu cetati. Între altele mai alesu se desputa-
ra despre aceea: că ore parochiale, claustrele
(monastirile) și edificiale gubernialisi tesauraria-
li se se ié afora de subtu contributiune?—
Locuentele preutiloru și claustrele precum și
edificiale gubern. se luara afora, înse nu și locu-
entele episcopiloru și edificiale tesaurariali. Cu
mare majoritate de voturi se statorî modificarea
șlui, catu e prentu placerea de contributiunea do-
mesteca cetatiena dein partea curieloru nobilitari.

A N G L I A.

LONDON, 4 febr. Eri se adunara mai anta-
iu erasi amendoué casele parlamentului după fe-
riele craciunului. Camar'a lordiloru siediu puci-
nu și se marginî a luá unele cereri prentu eman-
ciparea judeiloru etc. Într'a Comuniloru, lord Ben-
tinck, capulu partidei protectionistiloru, descrie
trist'a sorte a plantatoriloru dein India-de-apsu,
și inchiá cu o motiune: de a se alege o comi-
siune însărcinată cu cercetarea stării intereselor
acei provincie și proiectarea mijloceloru de aju-
toriu. Desbaterile continuându-se și într'a două di,
proiectat'a comisiune se resolvá cu unanimitate.

London, 8 febr. Eri (în 7 febr.) se templa-
ra desbateri momentose într'ambe casele parlamen-
tului. În cas'a de susu, marchesulu de Landsdowne,
presedintele consiliului secretu, propuse un bilu,
pre în care guberniulu se se plenopotentieze a le-
gá de adreptu relatiuni diplomatice cu
Roma; care nemica contrastandu protestarea lor-
dului Stanley, ca capulu opusetiunei, și altoru doi
lordi, se ceti antai'a ora fora alta contradicere.
Ministrulu și-reserbá cu a două cetire asi desfasu-
rá pre largu bilulu cu temeiele lui; lord Fitzwil-
lian adause, cum ca bilulu nu cerca alta fora nu-
mai a legá legature diplomatice cu Papa ca cu prin-
cipele pamentescu a unui statu de mare mo-
mentu, și atat'a va precepesi sentiulu sanetosu al
poporului anglescu.— În cas'a Comuniloru propuse
lord J. Russel a două cetire abilului prentu e-
manciparea judeiloru. Desbaterile pro și contra
plene de interesu se începura cinu se termihara
în acea di.

E L V E T I A.

BERN, 9 febr. Diet'a elvetica desbatu astadi
mai multe puncturi propuse de Comisiunea no-
vemivirale, între carele sunt: ca cantonele, ce în-
ca n'au platitu competenti'a de spesele bataiei,
pan'în 21 febr. se o platesca, alt'mentrea diet'a
va tramite o despartitura militaria ce cantonele
neascultatorie voru avé ale intratiene pan'la pla-
ta. Astadi se aduná și judetiulu militarescu al
confederatiunei, ca se judece uciderea Capelanu-
lu Duc dein Friburgu.— În 4 febr. se votizá în
dieta asupra propusetiuniloru mestecate prentu
pedepsirea proditoriloru și amnestia prentu cei-
alalti cati în cele șapte cantone suferira ce s'a

disu: vai de invinsi. Cantonulu Friburgu are de
a platí 1,600,000 fr. în spesele bataiei, și Con-
siliulu celu mare determiná a se storce 2,410,000
fr. Cí canduse vení la voturi, nuse aflara în destu-
la majoritate prentu neci un'a deintr'aste pro-
pusetiuni.

ZÜRICH, 6 febr. Decretulu prentu seculari-
zarea Cantonului Wallis se tipari. După acest'a,
episcopulu se va denumí de către Consiliulu-ma-
re, și va avé pre anu 6000 fl. elvetici. Membrii
Capitului în proportiune. Rectoratele sunt sterse.
Ospitiulu pre muntele st. Bernard și Simplon, cu
ordurile relegiose ale lorú remanu, ci întrecuto-
riulu venituriloru lor se va întorcespre replatirea
deteriei și radecarea invetiaturei publice. Aminis-
tratiunea va dá socotel'a în totu anulu. Ci de
cumva aministratiunea St. Bernardu nu ar' voi a
se supune acestoru determinari, atunci Statulu va
ingrigi de sene a luá mesuro prentu aministra-
rea ospitiului, și a suplení cu alti fratiloru relegi-
osi, care se va și realizá după 8 dile dela publi-
carea decretului, de nu ar' vre Claustrulu St.
Bernardu a se supune; asemenea și prentu alte mo-
nastiri. În urma se adause, cum ca acestu decre-
tu se va modificá, de cumva preatimea se va de-
terminá de buna voia a platí în Cass'a Statului
pan'în 14 dile: 1,500,000 fr.!

—Ce se judecamu de starea și tota lucrarea
Elvetiei în momentul de acum, adaugemu aici,
ce aflaramu într'un'a dein cele mai însemnate
gazete politice. Ea scrie:

„Pe lenga tote, ca de vreo două luni și giu-
metate se templara fapte infioratorie în Elvetia, și ca-
re pote inea nu au ajunsu la scopulu mai de pre-
urma, luatoriulu a mente singura acea maugaia-
re remane, ca vede ce judeca într'un intielesu
toti cei cu mente și curati la anima de aseme-
nea templari. Într'asta judecata nu se imparte
natiune de natiune; Anglulu și Rusulu, franculu
și neamtiulu, toti cati pretiuescu catu de pucinu
dreptatea și omeni'a, într' asemenea graiescu.
Barbati, carii de alt'mentrea în tendentiele poli-
tice, în convictiunile relegiose, în ideile sociale,
multu se departa unii de altii, toti se afla im-
preunati într' abominarea aduncu semtita și bar-
batesce manifestata asupra modrului, cu carele
partid'a ajunsu a domni spre Elvetia storre folo-
suludein invingerea asi usioru castigata. Ast'a e vo-
tulu a tota Europa cultivata, care aici împreuna
suna, precum a rare ori într' alta întrebatiune
momentosa a presentelui. Nu e de lipse aci a fi
protestante au catolicu, neci a dechiarâ ca ast'a
au alta forma a Statului e mai lucratoria și mai
cuvenentiosa; destulu e numai cineva se aiba sem-
tiuri sanetose și ceva semtiu de dereptate catu
se poftesce ca cineva se fia omu de omenia, ca
se se convinga cum ca judecatai asupra astoru
templari e totu un'a cu a toturoru cati se buenra
de acelesi proprietati omenose. Întru acesta im-
preuna întielegere stá, precum amu disu, ceva
mangaitoriu, alenatori, o'radia de sperare cum
că aceste stari publice morbede voru se se in-
drepte.

„Dreptu ca partid'a domnitoria în Elvetia
nu inceta a vedé în supusele șapte cantone o
fantoma de rebeliune, a caria pedepsirea iar' stá
întru deregatoria-i. Ci togma și candu acestu pre-
testu nascutu dein stupida sofisteria, și mortisi
tienutu spre escusarea a nenumerate fapte neome-
nesci, ar' avé locu, și atunci se ar' pote dice fo-
ra neci un temetu, cum ca pretens'a acea pede-
psire a trecut tota mesur'a, și deintre margini-

le dreptei pedepsiri a trecutului în tîenutul negrei cercari de vindicta si de selbateca persecutiune. Acésta judecata se adeverece deplenu alaturandu faciaritele frase ale proclamatiunei, ce deschise drumulu bataiei criminose, cu cele ce dupa aceea se templara. De odata acestea potu se fia un degetu de aratare, ca ce are se astepte in ori ce tíera, mai curundu au mai tardiu, totu ce forméza elementele dinastice a le societatei, catu ce adeca partid'a acesta ce pretotendenea se misica va ajunge asi apropiá domni'a, precum ajunse in Elvetia. (Va urmá).

P R I N C I P I A

de limba si scriptura.

XLV.

Dein cele slovenesci, unele sunt numai in cartile baserecesci aflande, ce poporulu neci le intielege, neci le intrebuentia, ci cu carele ne au impaiatu dascalencii, logofetieii si gramaticii episcopieloru, munastiriloru, divaneloru, au dein lipse, nescienduse esprime in curundu si bene romanescce, au si dein placere si ostentarea scientiei loru in acea limba crediuta pre atunci de santa. Alti termini trecura in viati'a poporulu, une ori asia, catu scosera pre in cetu afora de totu terminii romanesci, — si cu acestia e mai a nevoia de a tractá si a veni la capetu, candu despre ceilalti de mai susu, cumca nu potu a se mai luá la socotela, numai un cuventu este intre toti cati n'au ruginitu in mustulu statulu-quo.

De ci ne avendu noi un dialectu recunoscutu de toti, pre catu trebue se ne bucuramu cá nu avemu, pre atatu ni-se pare si noue a fi iertatu a ne folosi cu dreptulu comune totororu, si a nu urmá dein punctu in punctu neci unui dialectu, ori dein coce se fia, ori de cindea carpatiloru au a dunarei. Si ast'a mai alesu credemu a poté face si dice dupa ce si dein dialectele acum vie si dein cartile vechi ne convinseranu, cá neci unulu, neci dein vie neci dein morte, nu meriteza a fi recunoscute, er' mai pucinu de toate celu beserecescu. Meritululu primariu al acestuia nu e form'a limbei, precum orecandu trebue se ne convingemu, ci stilulu acelu chiaru si luminosulu celu aflamu in cartile baserecesci acum usitate, carele inse neci cum purcede dein stilulu testulu grecescu au slovenescu, de pre care se tradusera, cá ci de catu aceste douo neci pote se mai fia altu stilu mai intinecatu, precum se va convinge ori cine va fi avutu patientia de acetu in verunulu dein aceste douo testuri, — ci e curatu meritulu traducutoriloru romani, ce noi amu poté demonstrá. Er' in catu prentu meritulu limbei, in cuvente, in forme, semnari, si ortografia, cum ca e mai pucinu intr'acestu dialectu (cum se pare al Romaniei mici), de catu al ori carui altu dialectu vechiu scrisu, se va convinge ori cine va fi avutu prilegiu a studiá limb'a rom. in cartile betrane. Demeritululu dialectulu baserecescu e, ca a stersu dein viati'a poporulu si a scosu dein basereca o multime de cuvente, forme gramatice, sintactice, ortografice, insemnari si frasi de celu mai mare pretiu, si le a suplenitu cu altele mai rele si schimosite. Si togm'a aceste cuvente, forme etc. pierdute, uitate, sterse, seose au rarite, incepusemu in anulu tre-

cutu a le culege si de nou ale recomandá cu totu de adensulu publiculu rom., noi insine dela inceputu prein midilocula acestui Organa de publicitate inainte mergandu cu esemplu, precum se cuvenea nu numai dein consecuentia, ci chiaru dein convingerea, cá asia fia-care literatoriu romanu trebue se face, neindoit, cautandu la interitatiunea dein poterea tiranica a usulu, numai cum grano salis.

Ci se venimu in urma si la cuventele latine-romane, dupa ce credemu, cá multi ne imputa cá latinizam. Mai antain, noi insine cu durere marturisimu, cá asta nu se intempla cu deplena voia nostra. O catu de bucurosi amu fi si noi, se nu fimu strinsi a recurre la alte fuintane de catu numai ghiasosi romanesci! Ci sortea neindurata a temporeloru si impregiurariloru ce batú acésta gente de tote partile, amaru batú-o si de partea limbei. Nu, casi candu numai noi amu fi cu cuscientia si manule cnrate intr'astu punctu; caute cineva impregiuru la esemplele vechi si noue si-si va aflá deslegarea, ca ce noi amu venitu la atati'a, catu astadi trebue se francimu, italianimu, ause latinimu. De s'aru fi smentitu totu de a un'a romanii de strainismii serbesci, non-grecesci, turcesci etc. cum se smentescu astadi de tota innoitar'a in limba, si de latinismi, si cum nu se smentescu de francismi, serbismi, turcismi etc., oh, atunci calea ne erá mai neteda, si nu aveamu lipse de a recurre la puri latinismi. Cu tote acestea, noi nu latinizam, de catu unde nu ne este cu potentia a ne respunde cugetele cu spresimni numai romanesci. Noi la asia templari, care prentu viati'a domestica, familiara si sociale sunt pre pucine, er' prentu cea literaria, politica etc. sunt ne numerate, dreptu marturisimu, cá mai voimu a latiniza, de catu a sloveni, turci, greci; insemnanou inse, cá nu numai si intr'astea facemu alegere, preferindu cele cu forme mai analoge formelor romanesci, ci si pre catu suferu impregiurarile romanindule; si acést'a nu numai cu latinele facemu, ci si cu altele ori carele dein limbele romane, in catu adeca sunt romane si nu gothice-lombardice, celtice, arabe si cate alte straine, ce cu nemica sunt mai bune de catu cele serbesci, turcesci, neo-grecesci, ungresci, nemtiesci; prentu ca nu totu ce se afla in limbele romane e de elementulu romanu, precum tota lumea scie.

Aste, credemu, sunt puncturi asia de chiare, catu numai orbulu si cine nu vre se véda, nu le vede. Dupa aste principia dar' voimu si noi a fi judecati, candu ne voru judecá, ca ce nu scriemu sia ori sia, ci intru o limba, ce multor'a li-se va paré noua; de ora ce credemu, cá a venitu tempulu, se numai amblamu pre doua cali ci se aplecamu in practica, ce recunoscemu de adeveru in teoria; alt'mentrea suntemu au faciari, au fricosi, au altu ceva mai ren. Adevurul, ori in ce parte, e destulu ca o data se fia recunoscutu, si apoi nu mai remane locu contra-lucrareii, si carele cu totu prilegiulu dice cá e romanu nu schiau, si limb'a e romana nu schiaia, er' scriendu serie romano-schiasce, cu fapt'a se arata cá nu e romanu neci limb'a romana, ci schiau au celu multu romanu-schiau.